

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Asemapäällikönkatu 1 00520 Helsinki
puh. 010 279 2720

tyopajayhdistys@tpy.fi

22.6.2017

Täydennys kuulemiseen HE 15/2017vp

Täydennetään yhdistyksen lausuntoa valiokunnan pyynnön perusteella.

Nykyaikainen työpajatoiminta tapahtuu yhteiskunnallisten sektoreiden väleissä ja rajapinnoilla, ja niiden työ asemoituu OKM:n hallinnonalan nuoriso- ja koulutuspolitiikan ohella vahvasti myös työllisyys- ja sosiaalipolitiikan alueille. Työpajojen valmennustyölle on ominaista organisatoriset rajat ylittävä monialaisuus ja -ammatillisuus. Työmuodon vahvuus piilee juuri tässä hallinnonalojen rajapinnoilla toimimisessa. Eri hallinnonalat tarkastelevat toiminnan tuloksellisuutta eri näkökulmista. Nuorisotyön näkökulmasta työpajalla vahvistetaan nuoren minuutta, tuetaan sosiaalista vahvistumista ja omatahtista yksilöllistä kasvua, mutta samalla kehitetään yleisiä työ-elämätaitoja, työtaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja. Opetustoimi tarkastelee työtä pitkälti koulupudokkuuden ja sen ehkäisyn näkökulmasta. Sosiaalitoimen näkökulmasta keskeistä on arjen ja elämähallinnan vahvistaminen sekä yleisten työelämätaitojen oppiminen. Työvoimahallinto tarkastelee toimintaa lähinnä tulevan ammattialan selkiytymisen tai työtaitojen oppimisen näkökulmasta. Toiminnassa yhdistyvät eri hallinnonalojen tavoitteet ja palveluodotukset. TYPY kysyy, kuinka tämä toimintojen monimuotoisuus voidaan turvata muutoksessa?

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry on selvittänyt vireillä olevien maakunta- ja kasvupalvelu-uudistusten ja niihin liittyvän lainsäädännön muutosten vaikutusta työpajojen toimintaedellytyksiin ja työpajapalveluiden kohderyhmiin. Selvitys on toteutettu huhti-toukokuussa. Vireillä olevien lakiluonnosten ja muiden valmisteluasiakirjojen lisäksi selvitystä varten on haastateltu niin uudistuksen valmistelijoita kuin työpajatoimijoita. Keskeisiksi **huolenaiheiksi selvityksessä nousevat palveluiden järjestämistä vastuun muuttumisen vaikutukset toimintaan, maakuntien ja kuntien väliselle yhdyspinnalle sijoittumisen aiheuttamat haasteet, epävarmuus palveluiden rahoituksesta sekä työnhakijoiden sähköisenä toteutuva palveluprosessi**. Linkki selvitykseen on liitteenä.

Keskeiset toimenpidesuositukset selvityksen pohjalta

a) Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistusten valmistelu

Työpajatoiminta tulee kytkeä osaksi maakunta- ja kasvupalvelu-uudistusta ja toiminnan tarkoitus ja tehtävä tulee tunnistaa jo valmisteluvaiheessa.

Työpajatoimijat tulee huomioida ja ottaa mukaan uudistusten maakunnalliseen valmisteluun ja toiminnan nuorisolaissa säädetyt tavoitteet ja tehtävät tulee tunnistaa paremmin. Työpajatoiminnan monimuotoisen rahoituspohja sekä palveluvalikoima tulee huomioida valmisteluvaiheessa niin, että kestävä rahoitus ja riittävä, jokaisen yksilöllisiin tarpeisiin vastaava palveluvalikoima turvataan uudistusten myötä. Lakiesityksiin tulee sisällyttää valmisteilla olevia esityksiä tarkempi vaikutusten arviointi heikossa työmarkkina- asemassa oleviin.

b) Rahoitus: Työpajojen kohderyhmän palveluihin tulee olla käytettävissä varoja

Yleiskatteellisuus aiheuttaa huolta ja on epäselvää, tullaanko rahoitusta osoittamaan asiakkaiden tarvetta vastaavasti myös työpajatoiminnan kohderyhmien palveluihin. Sosiaali- ja terveystalvet ovat perustuslain turvaamia oikeuksia, kun taas kasvupalvelut toteutetaan niitä ohjaavan lainsäädännön puitteissa. Vireillä olevissa kasvupalveluiden lainsäädäntöuudistuksissa on velvoittavia pykälä, jotka koskevat työnvälitystä, ammatinvalintaa- ja uraohjausta sekä ei-ammattillista kasvupalvelukoulutusta. Esitykset eivät velvoita maakuntia toteuttamaan palveluita vaikeasti työllistyville, kuten pitkäaikaistyöttömille ja nuorille.

Tarvitaan korvamerkittyä rahoitusta vaikeasti työllistyvien palveluihin tai vaihtoehtoisesti maakuntia velvoittavia kasvupalvelulain pykälä, joilla turvataan vaikeasti työllistyvien palvelut valtakunnallisesti.

Tällä hetkellä nuorten työpajatoiminnan rahoitus on monikanavainen. Toiminnan päärahoitus tulee kunnilta, joiden osuus on noin 45 prosenttia kokonaisrahoituksesta. OKM:n budjettivaroista myöntämä valtionavustus on nuorten työpajojen kokonaisrahoituksesta hieman yli 10 prosenttia, joiden lisäksi rahoitus koostuu mm. muusta julkisesta rahoituksesta, työpajojen tuotannollisesta toiminnasta sekä valmennuspalveluiden myynnistä.

Kuntien työpajatoiminnalle myöntämien avustusten tulevaisuus sekä esimerkiksi yhdistysten toiminta-avustukset sekä tilakysymykset ovat kaikin tavoin epäselviä. Voidaanko esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän puitteissa myöntää toimintaan rahoitusta?

c) Kuntien rooli työllisyydenhoidossa

Lähes 70 % työpajoista on kunnallisia ja tuottaakseen maakuntien järjestämisvastuulle siirtyviä palveluja työpajojen tulisi yhtiöittää palvelunsa. Kuntien ja kuntiin sijoittuvien työpajojen rooli heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllisyydenhoidossa tulee turvata.

Yhtiöittämisvelvoite sosiaalisiin ja nuorisotyöllisiin lähtökohtiin perustuissa palveluissa ei ole tarkoituksenmukainen.

Työpajojen osalta kuntien elinvoimatehtävät ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulee tarkentaa siitä näkökulmasta, mikä niiden yhteys on jatkossa työllisyydenhoitoon ja voiko kyseisten tehtävien puitteissa ohjautua resursseja työpajatoimintaan. Mikäli kunnilla säilyy osittainen vastuu työmarkkinatukimaksuista, tulee niillä olla myös välineitä työllisyydenhoitoon. Tuloksellisella työpajatoiminnalla on ollut suora yhteys kunnille koituvien työmarkkinatukimaksujen vähentämisessä.

Kunnan, maakunnan ja valtion työnjako hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen sekä työllisyydenhoidossa on selkiytettävä pikaisesti.

d) Palvelujen tuottaminen ja palvelukokonaisuudet: Työpajoilla tulee olla mahdollisuus tuottaa sekä yksittäisiä palveluja että suurempia palvelukokonaisuuksia

Suurin osa työpajoista on pieniä. Pienten toimijoiden edellytykset tuottaa palveluja ovat lakiehdotusten mukaan epävarmoja.

Työpajojen mahdollisuudet tuottaa palveluja sekä osia laajemmista palvelukokonaisuuksista tulee turvata sekä tarkentaa se, mistä eri palveluista palvelukokonaisuudet jatkossa koostuvat. Palvelujen tuottajille laadittavat kriteerit tulee suunnitella niin, että palveluilla voidaan vastata palvelujen käyttäjien aitoihin palvelutarpeisiin.

e) Palveluiden tuloksellisuuden arvioiminen ja tuloskriteerien määrittely: Sosiaalisia vaikutuksia todentavia mittareita hyödynnettävä

Laadittaessa tuloksellisuuskriteerejä heikossa työmarkkina-asemassa olevien palveluihin tulee hyödyntää jo kehitettyjä palvelujen laadullisia vaikutuksia todentavia mittareita (esim. TPY:ssä kehitetty Sovarimittari).

f) Työnhakijoiden sähköinen palveluprosessi

Työnhakijan palveluprosessi tulee suunnitelmien mukaan olemaan pääosin sähköinen, joka edellyttää työnhakijalta oma-aloitteisuutta, itseohjautuvuutta sekä kykyä ja mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluita. Sen sijaan työllistymisen tueksi tarjottavia palveluita, kuten ohjausta ja neuvontaa ollaan karsimassa radikaalisti. Palveluiden järjestäminen erityisesti vaikeimmin työllistyvien ryhmien osalta jää pitkälti maakuntien harkinnan varaan. TPY katsoo, että esitykset jättävät kasvokkaista, tiiviimpää ja yksilöllistä tukea työllistymiseensä tarvitsevat huomiotta, ja samalla kohdistavat heihin tiukkenevia velvoitteita. Tämä tulee käytännössä pudottamaan runsaasti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia rekrytointi- ja osaamispalveluiden ulkopuolelle, olettavasti lähinnä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden asiakkaiksi. Tämä ei ole kestävä suunta palveluiden kehittämiseksi.

Kasvokkaista tukea ja palvelutarpeen arviointia tulee olla saatavilla riittävästi, ja palvelun on toteuduttava lähipalveluna matalalla kynnyksellä.

g) Palveluohjaus ja monialainen yhteistyö: Työpajat mukaan kasvokkaisen palvelutarpeen arviointiin ja palvelujen yhteensovittamiseen

Mahdollisen valinnanvapauden myötä ohjauksen ja neuvonnan tarve kasvaa ja sähköisillä palveluilla ei voida vastata tukea työllistymiseen tarvitsevien tarpeisiin. Nykyiset monialaiset palvelumallit, kuten ohjaamotoiminta, on hyvä turvata palveluihin ohjaavina tahoina.

Työpajojen osaamista heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelutarpeen arvioinnissa tulee hyödyntää. Asiakkaiden ohjautuminen työpajoille tulee ratkaista. Työpajojen ja ohjaamojen päällekkäisiä toimintoja tulee välttää niin, ettei ohjaamoissa tuoteta työpajapalveluja, mikäli alueella on työpajoja.

Liitteet:

”Heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelut on unohdettu.” Arvioita sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksista työpajatoimintaan (Pirjo Oulasvirta-Niiranen): https://www.tpy.fi/site/assets/files/5629/arvioita_sote- ja maakuntauudistuksen_vaiikutuksista_ty_pajatoimintaan.pdf

Verkkotallenne selvityksen keskeisestä sisällöstä: <https://tyopajayhdistys.adobeconnect.com/pzi917h1baa9/?launcher=false&fcsContent=true&pbMode=normal>

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) on järjestö, joka edustaa 250 työpajaorganisaatiota Suomessa. Suurin osa yhdistyksen jäsenistä on kunnallisia (n. 60%). Lisäksi työpajatoimintaa toteutetaan mm. yhdistyksissä, säätiöiden ylläpitämissä sosiaalisen työllistämisen yksiköissä sekä koulutus- ja kuntayhtymien ylläpitämissä työpajoissa. Työpajatoimintaan osallistuu vuosittain yli 25 000 valmentautujaa, joista liki 15 000 on alle 29-vuotiaita nuoria.